

**BİRLİKTE İNTİHAR OLAYLARINDA HAYATTA KALANIN CEZAİ
SORUMLULUĞUNA İLİŞKİN KARAR DEĞERLENDİRMESİ:
YCGK, 2016/1323 E., 2021/314 K., 29.6.2021**

*Review Of Judgement About Criminal Responsibility Of The Survivor In
The Cases Of Joint Suicide: YCGK, 2016/1323 E., 2021/314 K., 29.6.2021*

Eda TAŞTEMÜR*

Özet

Birden fazla kişinin birlikte intihar etme girişiminde bulunduğu birlikte intihar olaylarında, bu kişilerden hayatta kalanın diğerinin ölümünden cezai anlamda sorumlu olup olmadığı tartışılmaktadır. Bu tür olaylarda kendisi de ölmeyi düşünen kişinin cezalandırılmasının gerekip gerekmediği ceza politikası açısından sorulması gereken bir sorundur. İncelenecek olan Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına konu olayda, bir arabaya binip bu aracı nehre sürmek suretiyle birlikte intihar etmeye karar veren iki kişiden yalnızca aracı kullanan kişi hayatta kalmıştır. Bu karar inceleme çalışmasında, hayatta kalan kişinin fiilinin hangi suçu oluşturduğu, hayatta kalan kişinin diğeri olması veya her iki kişinin de hayatta kalması durumları gibi farklı olasılıklar da dikkate alınarak incelenmiştir.

***Anahtar Kelimeler:** ikili ölüm, kasten öldürme, intihara yönlendirme, talep üzerine öldürme.*

Abstract

In cases of joint suicide in which more than one person attempts to commit suicide together, it is debated whether the survivor will be criminally responsible for the death of the other person. It is a question that should be asked in terms of penal policy whether the person who plans to die, should be punished in such events. In the incident, which is the subject of the Supreme Court judgement, which will be examined in this study, only the person driving the vehicle survives among two people who decided to commit suicide together by getting in a car and driving this vehicle into the river. In this review study, the crime of the survivor will be examined, taking into account different possibilities such as the survivor being the other one or both of them being survivors.

***Keywords:** dyadic death, murder, directing suicide, killing upon request.*

* Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, Ankara Türkiye, e-posta: tastemur.eda@hbv.edu.tr
ORCID: 0000-0002-6914-4569

I. OLAY

A (18) ve B (15) aynı işyerinde çalışmaktadır. Her ikisinin de işyerinde romantik bir ilişki içerisinde olduğu kişilerle sorun yaşadığı ve ayrıldığı bir dönemde, sevdikleri kişilerin kendilerinden uzaklaşmasına içerleyerek birlikte intihar etmeyi düşünürler. A ailesiyle helalleştikten, B de bir intihar notu¹ hazırlayıp bunu yanına aldıktan sonra, B'nin babasına ait olan otomobile binerek bir nehir kenarına gelirler. Ön camları açık olan ve ön kapıları kilitli olmayan B'nin kullandığı araçla nehir sularına gömülürler. B arabayı sürerken A son anda "Dur!" demiş olsa da araç nehre uçar ve A hayatını kaybederken B, T'nin de yardımıyla sudan kurtulur.

II. ÇÖZÜMLENMESİ GEREKEN HUKUKİ MESELE

Olay kapsamında çözümlenmesi gereken hukuki meseleler:

1- B'nin eyleminin kasten öldürme suçunu mu yoksa intihara yönlendirme suçunu mu oluşturduğu,

2- B'nin eyleminin kasten öldürme suçunu oluşturduğunun kabulü hâlinde, B hakkında olası kast hükmünün uygulanma koşullarının oluşup oluşmadığı,

3- B'nin eyleminin tasarlayarak kasten teşkil edip etmediği,

4- Hayatta kalan kişinin A olması durumunda farklı bir sonuca ulaşıp ulaşılamayacağı,

5- A ve B'nin araçtan sağ kurtulması durumunda farklı bir sonuca ulaşıp ulaşılamayacağı şeklinde belirlenmiştir.

¹ Not şu şekildedir: "Mutlulusunuz şimdi Ben zaten yaşarken ölmüştüm bi daha ölsem nol-cokki hepinizi çok seviyorum Benim arkamdan Sakın ağlamayın üzülmeyin Ben Şimdi istediğim yerde günahkar olarak duracağım Bazen iyi Genellikle kötü günlerimiz oldu Ben zaten iyi olamadım hep kötüydüm Sadece Sevgi ilgi istiyordum bana bunu çok gördünüz Hani arabayı vermiyordunuz yo artık Şimdi arabada bende yokum mutlulusunuz Bunu okuduğunuzda inş. Ben ölmüş olurum yoksa Sizin yüzünüze bakamam bi daha Beni affedin annemi de Sakın üzme ben zamanla unutulurum zaten yaşamak, hayat, öğretti bana bunları Ben bu hayattan bunları öğrendim benim artık kimsem yok ELVEDA. ...(...)yi çok sevdi ... de ..., yi sevdi Sakın o kıza dokunmayın Ama Annesine deyinki ...gitti kızını kimse sevmeye rahatsız etmez deyinki ...a lan çocuğun Arkasından konuştu noldu o çocuk seviyodu lan ne istedi çocuğumdan deyin Ben ...yi çok sevdim Herkez kurtuldu ...yok kötü anılarını bıraktım Size ...ye deyinki ...oğlum Seni çok sevdi sevmişti OKBY".

III. MERCİLERİN ÇÖZÜM ŞEKİLLERİ

Çözümlemesi gereken hukuki meselelere ilişkin olarak mercilerin daha dar kapsamlı yaklaşmıştır. Merciler arasında, fiilin doğrudan kastla mı yoksa olası kastla mı gerçekleştirildiği hususu temel sorun olarak belirlenmiştir. İlk derece mahkemesi, B hakkında **olası kastla öldürme** suçundan açılan kamu davasında yapılan yargılama sonucunda, eylemin **kasten öldürme suçunu** oluşturduğu kabul edilerek B'nin TCK'nın 81/1, 31/3 ve 62. maddeleri uyarınca 10 yıl hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiş ve hüküm Yargıtay 1. Ceza Dairesince **oy çokluğuyla onanmıştır**. Daire Üyesi “*..Suça sürüklenen çocuk B ve maktulün asi, ateşli silahla birbirlerine ateş etmesi gibi mutlak ölümlerle sonuçlanabilecek bir intihar tipini seçmedikleri, aracın nehir sularına sürülmesi eyleminin mutlak suretle ölümlerle sonuçlanmasının mümkün bulunmadığı, suça sürüklenen çocuk B'nin bu olaydan sağ olarak kurtulduğu, aracın ön kapı camlarının her ikisinin de açık vaziyette olduğu hususları birlikte değerlendirildiğinde; Suça sürüklenen çocuk B'nin babasına ait aracına nehir sularına sürmesi sonucu ölümlerle sonuçlanacağını öngörebilecek konumda bulunduğu, araç ön kapılarını da açık tutmak suretiyle suda boğulmadan kurtulma ihtimalini de gözetererek sonucu öngörmesine rağmen istemediği, oluşabilecek ölümün olursa olsun mantığıyla hareket ederek fiilini olası kast altında işlediği olayda, TCK'nın 81, 21/2 ve 31/3. maddeleri ile cezalandırılması görüşünde olduğundan çoğunluk görüşünün suçun doğrudan kasıt ile işlendiğine dair Yerel Mahkemenin mahkûmiyet hükmünü onanmasına dair görüşüne açıklanan nedenlerle katılmıyorum” düşüncesiyle karşı oy kullanmıştır.*

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı ise eylemin, 5237 sayılı TCK'nın 81. maddesindeki kasten öldürme suçunu değil, TCK'nın 84/1. maddesi delaleti ile 84/2. fıkrasındaki suçu oluşturduğundan, hükmün bozulması yerine, aksi görüşle onanmasına karar verilmesi kanuna aykırı olduğu görüşüyle itiraz kanun yoluna başvurmuştur.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu **sanığın bulunduğu suçun hukuki anlam ve sonuçlarını algılama ve bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin yeterince geliştiğinin mütalaa** olduğu, “İntihar etme kararı alan suça sürüklenen çocuk B'nin, bu kararından maktul A'ya da bahsetmesi üzerine, suça sürüklenen çocuk ve maktulün birlikte **intihar etme konusunda anlaşıp bu konuda birbirlerini teşvik ettikleri anlaşılmalı ise de, intihara yönlendirme suçunun oluşabilmesi için, intihara azmettiren veya teşvik eden failin eylemleri, yalnızca bu hareketlerle sınırlı kalmalı, müntehir**

kendi yaşamına bizatihi kendi hareketiyle son vermelidir. Başka bir deyişle intihar, müntehir tarafından bizzat gerçekleştirilmelidir. Suça sürüklenen çocuk B'nin maktulle birlikte almış olduğu intihar kararı doğrultusunda sevk ve idaresindeki aracı X Nehri'ne doğru sürerek, maktulü intihara azmettirme ve teşvik etme hareketlerinin yanında, son anda intihar fikrinden vazgeçmesine rağmen aracı nehre doğru sürmeye devam etmek suretiyle **tek başına ölümü meydana getiren icra hareketini de gerçekleştirmesi**, maktulün yaşamına son verme konusundaki rızasının, üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakka yönelik olmaması nedeniyle hukuken geçerli sayılmaması karşısında; suça sürüklenen çocuğun eyleminin kasten öldürme suçunu oluşturduğu kabul edilmelidir” gerekçesiyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının reddine karar vermiştir. Çoğunluk görüşüne katılmayan bir Ceza Genel Kurulu Üyesi, sanık hakkında olası kast hükmünün uygulanma koşullarının oluştuğu düşüncesiyle karşı oy kullanmıştır.

IV. GÖRÜŞÜMÜZ

A. B'NİN EYLEMİNİN KASTEN ÖLDÜRME SUÇUNU MU YOKSA İNTİHARA YÖNLENDİRME SUÇUNU MU OLUŞTURDUĞU SORUNU

Kişilerin ölme hakkı bulunmamakta; yaşam hakkı bulunmaktadır.² Bir madalyonun iki yüzü olan yaşamın ve ölümün, herhangi biri üzerinde verilen karar diğerini etkilemektedir. Yaşam hakkı bulunduğu kabul edilen kişinin, bu hakkı üzerinde tamamen özgürce karar vererek hakkından vazgeçmesi, kendi ölümünü seçmesini gerektirmektedir. Diğer yandan hayatını kısaltacak zararlı olduğu kanıtlanmış şeyler yapması, dolaylı olarak ölümünü yaklaştıracaktır. Kişinin belli ölçüde vücuduna zarar veren şeyler yapması kabul görmekteyken hayatına son vermesi toplum tarafından tasvip edilmemektedir. Bu sebeple kişinin yaşam hakkı üzerinde mutlak bir tasarruf yetkisinin olmadığı kabul edilmektedir.³ Yaşam hakkı üzerinde tasarrufta bulunulamayacağı kabul edilmekle birlikte intihar cezalandırılabilir nitelikte bir fiil değildir.⁴ İntihara

² Durmuş Tezcan/ Mustafa Ruhan Erdem/ R. Murat Önok, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 19. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 197.

³ Sulhi Dönmezer/ Sahir Erman, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku, C. II, 14. Bası, DER Yayınları, İstanbul, 2019, s. 315; Hasan Sınar, İntihara Yönlendirme (Özel Ceza Hukuku Cilt II Kişilere Karşı Suçlar), 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s. 61.

⁴ Veli Özer Özbek/ Koray Doğan/ Pınar Bacaksız, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 16. Baskı, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2021, s. 173.

teşebbüs etmesi hâlinde de kişinin cezalandırılması söz konusu olmayacaktır.⁵ İntihar edenin cezalandırılmayacağına ancak intihar girişiminde bulunup başarısız olanın cezalandırılacağına kabulü, adeta müntehirin başladığı işi bitirmesi ve kendini öldürmesi için teşvik niteliğinde olacaktır.⁶ Şu hâliyle intihar fiilleri cezalandırılmamakla birlikte intihar etmeye yönelik fiillere herhangi bir şekilde iştirak edenlerin cezalandırılması gerektiği düşüncesiyle TCK md. 84'te yer alan intihara yönlendirme suçu düzenlenmiştir.⁷ Bu düzenleme sayesinde intihara yönlendirme hareketi tipiklik kazanmaktadır. Bu suçun oluşabilmesi için intihar girişimi ile intihara yönlendirme fiilleri arasında nedensel bir bağ bulunması gerektiği kabul edilmektedir.⁸ Ancak intihar edenin iradesi üzerinde hâkimiyet kurularak dolaylı faillik yoluyla yahut fiil üzerinde fonksiyonel hâkimiyet kurularak müşterek faillik yoluyla suç işleniyorsa kişinin kendi hayatına son verme yönünde iradesi bulursa bile intihara yönlendirmeden değil kasten öldürmeden bahsedilebilir. Yargıtay da “*intihar fiiline faillik türlerinden birisiyle iştirak edilmesi hâlinde, fiil artık intihara yönlendirme suçunu değil, kasten öldürme suçunu oluşturacaktır.* Örneğin; evinin tavanına astığı ipele intihar etmek isteyen kişi, arkadaşından altındaki sandalyeye tekme atmasını rica etse ve arkadaşı da intihar edenin o isteğini yerine getirirse, bu durumda kasten öldürme suçundan söz edilmelidir. Çünkü, bu olayda intihar etmek isteyen kişi, kendi hareketiyle kendisini öldürmemekte, bir başkasının hareketiyle öldürülmüş olmaktadır”⁹ şeklinde bu durumu kabul etmiştir.

TCK md. 84 “*başkasını intihara azmettirme, teşvik etme, başkasının intihar kararını kuvvetlendirme ve başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım etme*” şeklinde kapsayıcı olarak düzenlenmiştir. Seçimlik

⁵ TCK md. 84'ün gerekçesinde şu şekilde ifade edilmiştir: “*Ahlaken tasvip edilmeyen bir tasarruf olan intihar veya intihara teşebbüs olgusu, bizatihi cezalandırılabilir bir davranış niteliği taşımamaktadır. Buna karşılık, bir başkasını intihara azmettiren, teşvik eden, başkasının intihar kararını kuvvetlendiren ya da başkasının intiharına herhangi bir şekilde yardım eden kişinin bu fiilleri cezalandırılabilir niteliktedir.*”

⁶ Canberk Keleş, Türk Ceza Hukukunda İntihara Yönlendirme Suçu, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 36.

⁷ Mahmut Koca, “İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)”, Ceza Hukuku Dergisi, 5(12), 2010, s. 21; Özbek/ Doğan/ Bacaksız, s. 174.

⁸ Mehmet Emin Artuk/ Ahmet Gökçen/ A. Caner Yenidünya, Ceza Hukuku Özel Hükümler, 13. Baskı, Adalet Yayınları, Ankara, 2013, s. 212.

⁹ YCGK 2020/374 E., 2022/77 K., 10.02.2022, <www-lexpera-com-tr>, Erişim Tarihi 2.11.2022.

hareketlerden birinin veya birkaçının icrasıyla birlikte suç oluşacaktır. Somut tehlike suçu olan intihara yönlendirme suçu düzenlemesi gereği, maddede sayılan hareketler sebebiyle intihara teşebbüs edilmesi, suçun objektif cezalandırılabilme şartıdır.¹⁰ İnsanın kendini öldürmesi, intihar etme fiilini; öldürmeyi denemesi ancak öldürememesi hâli ise intihar girişimini oluşturur. Herkes tarafından işlenebilen intihara yönlendirme suçu, tıpkı kasten öldürme suçunda olduğu gibi yaşam hakkını koruyan bir suç olup bu iki suç yaşama son veren eylemin kim tarafından gerçekleştirildiği noktasında ayrılmaktadır. Kişinin intihar etme fiiline sağlanan katkı, şerikliğın ötesine geçiyorsa ve faillik niteliğinde olacak şekilde ölüm neticesini doğuran hareketler üzerinde hâkimiyet kuruluyorsa kasten öldürme suçu oluşacaktır.¹¹

İkili ölüm veya karşılıklı intihar olarak isimlendirilen hâllerde, birden fazla kişinin birlikte intihar etmesi söz konusudur.¹² Doktrinde bir görüş, birlikte intihara girişen kişilerin hepsinin ölmesi durumunda cezai sorumluluk oluşmazken birinin veya birkaçının hayatta kalması hâlinde de hayatta kalanın cezai anlamda sorumlu olmaması gerektiğini belirtmektedir.¹³ Diğer görüşe göre ise hayatta kalan kişinin fiilinin TCK md. 84 kapsamında intihara azmettirme, maddi veya manevi yardım etme teşkil edip etmediğinin incelenmesi gerekir.¹⁴ Ancak bu sonuca ulaşabilmek için ölen kişinin intihar sonucu hayatını kaybetmiş olması yani ölüm neticesini doğuran hareketi bizzat gerçekleştirmiş olması gerekir.¹⁵

¹⁰ İzzet Özgenç, “İhmali Suç Teorisi”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25 (4), 2021, s. 326; Tezcan/ Erdem/ Önok, s. 214; aksi yönde bu suçun bir soyut tehlike suçu olduğu, cezai sorumluluğun olağanüstü şekilde genişlemesi sorununun nedensellik bağıyla çözülebileceği görüşü için bkz. Özbek/ Doğan/ Bacaksız, s. 177-178; benzer görüş için bkz. Sınar, s. 68.

¹¹ Mahmut Koca/ İlhan Üzülmöz, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 155-165; Tezcan/ Erdem/ Önok, s. 210; Uğur Ersoy, “İntihara Yönlendirme Suçu”, TBB Dergisi, Sayı 136, 2018, s. 79.

¹² Hakan Hakeri/ Fatih Yağmur/ Harun Akkaya/ Esra Ünal/ Seyfullah Sarı/ Feyzullah Erdem/ Berna Durmuş/ Ufuk Buluç, “İkili İntihar Girişimi Durumunda Birinin Hayatta Kaldığı Olgularda Yasal Süreç”, Terazi Hukuk Dergisi, 9(100), 2014, s. 36; Muhammed Emre Tulay, “Türk Ceza Hukukunda İntihara Yönlendirme Suçu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 26/ 2, 2020, s. 821.

¹³ Tezcan/ Erdem/ Önok, s. 214.

¹⁴ Yaprak Öntan, “İntihara Yönlendirme Suçları”, Prof. Dr. Nevzat Toroslu’ya Armağan, C. 2, 2015, s. 860; Mustafa Özen, “İntihara Yönlendirme Suçu”, Ceza Hukuku Dergisi, Seçkin Yayıncılık, 6 (16), 2011, s. 32-67; Tulay, s. 822.

¹⁵ Mehmet Emin Artuk / A. Caner Yenidünya, “Ötenazi”, Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce’ye Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 2001, s. 299.

Yargıtay, birlikte silah kullanarak intihar etme kararı alan kişilerden ilkinin kendini öldürmesinin ardından diğerinin mermi sıkışması sebebiyle hayatına son veremediği olayda, hayatta kalanın diğerinin ölmesini istemediği, her ikisinin de önce ölmek istediği gerekçesiyle hayatta kalanın sorumlu olmadığını kabul etmiştir.¹⁶ Somut olayda benzer şekilde beraber intihar etme kararı alındığı görülmektedir. İlk kimin intihar düşüncesini ortaya attığı belirlenememekle birlikte her ikisinin de aileleriyle helalleşmek ve intihar notu hazırlamak gibi hareketlerinden bu yönde kararlı oldukları, arabayı almaları itibarıyla planlı bir şekilde hareket ettikleri anlaşılmaktadır. Ancak arabayı kullanan kişinin, bizzat kendi fiiliyle ölen kişinin hayatına son vermesi sebebiyle intihara yönlendirme suçundan değil kasten öldürme suçundan sorumlu olduğunun kabul edilmesi gerekir. Burada ölen kişinin, intihar etme yönünde bir iradesi bulunmakla birlikte, hayatına son verme eylemini kendisi tek başına gerçekleştirmediği için intihar değil; öldürme söz konusudur. Her ne kadar arabayı yalnızca bir kişinin sürmesi mümkün olduğundan içerde bulunanlardan yalnızca birinin bu icra hareketini gerçekleştirmesinin mümkün olması ve kendi rızasıyla içeride oturmaya devam etmesi itibarıyla birlikte gerçekleştirilen bu intihar eylemine neredeyse eşit derecede katkı sağlaması hususları birlikte düşünüldüğünde, A'nın da ölüm neticesini doğuran harekete katıldığı kabul edilmelidir. Ancak A, bu eylemi tamamen tek başına icra etmemiştir. Türk hukukunda ölen kişinin, kendi yaşamını sonlandıran öldürme eylemine sağladığı yardım, suçun oluşması açısından önem arz etmemektedir. Mevcut hukuk düzeninde ölen kişinin hayatına son verilmesi yönünde rızasının bulunması da bir hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmediği için kasten öldürme suçu oluşacaktır. Birlikte intihar kararı alan kişilerden yalnızca birinin hayatını kaybettiği olaylarda bu gibi durumlar söz konusu olmaktadır. Burada karşı tarafın talebine bir sonuç bağlanmasının gerekip gerekmediğinin incelenmesi gerekir. Her ne kadar talebin bir hukuka uygunluk nedeni olması hukuk sistemimiz açısından mümkün değilse de fiilin haksızlık içeriğinin az olması sebebiyle kasten öldürme suçuna kıyasla daha az bir cezayla cezalandırılmasının gerekip gerekmediğinin tartışılması gerekmektedir.

Talep üzerine öldürme (*Tötung auf Verlangen-killing upon request*) ötanaziden daha geniş bir kavram olup hangi saikle hareket edildiğine bakılmaksızın, kişinin talebi üzerine yaşamına bir başkası tarafından

¹⁶ Yargıtay 1. CD. 2010/6485 E., 2013/3121 K., 11.04.2013, <www-lexpera-com-tr>, Erişim Tarihi 27.12.2022.

son verilmesini ifade etmektedir.¹⁷ Talep üzerine öldürmenin söz konusu olabilmesi için talebin azmettirme boyutuna ulaşması gerekir. Zaten öldürme düşüncesi olan kişinin bu kararına rıza gösterilmesi hâli ise rıza ile öldürme olarak isimlendirilmektedir.¹⁸ Ötanazide ise mevcut tıbbi veriler dolayısıyla iyileşmeyeceği düşünülen bir hastalık sebebiyle acı çeken kişinin rızası veya talebi üzerine, bu kişinin acısının dindirilmesi amacıyla yaşamının sonlandırılması söz konusudur.¹⁹ Bu açıdan talep üzerine öldürme, ötanaziyi de kapsayan daha geniş bir kavramdır.

Alman Ceza Kanunu (ACK) m. 216'da talep üzerine öldürme suç olarak düzenlenmiştir. İlgili kanun maddesi şu şekildedir:

*“(1) Bir insanı; kendisinden açıkça ve ciddi bir biçimde talep etmesi üzerine, öldüren kimse, 6 aydan 5 yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. (2) Yukarıdaki fıkrada belirtilen suça teşebbüs cezalandırılır.”*²⁰

İsviçre Ceza Kanunu ise farklı olarak failin saikine de yer vererek *“İnsan onurundan kaynaklı; özellikle merhamet, acıma duygusu gibi saiklerle; bir insanı, ciddi ve ısrarlı biçimde talep etmesi üzerine öldüren kimse, üç yıla kadar hapis cezası ile veya para cezası ile cezalandırılır”* şeklinde bu suçu düzenlemektedir.²¹

Türk hukukunda ise ceza kanunu yapım aşamalarındaki ön tasarılar ve tasarılar talep üzerine öldürme olarak isimlendirilmesine rağmen daha dar anlamda ötanazi düzenlemesi niteliğinde olan bazı maddelerin olduğu görülmektedir. Örneğin, 1987 Türk Ceza Kanunu Ön Tasarısı'nın “Talep

¹⁷ Artuk/ Yenidünya, s. 298; Esra Alan Akcan, “Ötanazi”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71 (1), 2013, s. 5; Tezcan/ Erdem/ Önok, s.198.

¹⁸ Yusuf Yaşar/ Işıl Turan, Alman, “Avusturya ve İsviçre Yüksek Mahkeme Kararları Çerçevesinde Talep Üzerine Öldürme Suçu ile Ötanazi İlişkisi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 19 (1), 2013, s. 44

¹⁹ Özge Demirörs/ Sevinç Arslan Hızal, “Türk Ceza Hukuku Açısından Ötenazi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65(4), 2016, s. 1484.

²⁰ Yaşar /Turan, s. 45.

²¹ Talep üzerine öldürme suçunu benzer şekilde düzenleyen Almanya ve Avusturya uygulamasında, anlık verilen kararlara değil ciddi ve ısrarlı talebe dayanan, ikna edici derecede açık ve ciddi isteğini en başından itibaren serbestçe ve bilinçli bir şekilde, kararın anlam ve sonuçlarını kavrayabilecek durumdayken “etki altında olmadan, temyiz kudreti ve yeterli muhakeme yetisi altında” karara dayalı olarak; yaşlılık, hastalıktan kaynaklı durumlar veya alkol ya da uyuşturucu/uyarıcı madde etkisi altında olmadan gerçekleştirilmesi gerektiğini kabul etmektedir. Depresif bir ruh hâlimden açıklanan öldürülme isteğinin 216'nın 1'inci fıkrası anlamında ciddi bir talep sayılmayacağı kabul edilmiştir. Yaşar/ Turan, s. 45-48.

Üzerine Öldürme” başlıklı 106. maddesinde;²² 1989 Türk Ceza Kanunu Ön Tasarısı’nın “Talep Üzerine Öldürme” başlıklı 135. maddesinde;²³ 1997 Türk Ceza Kanunu Tasarısı’nın “Acıyı Dindirme Saiki” başlıklı 137. maddesinde;²⁴ 2003 Türk Ceza Kanunu Tasarısı’nın Acıyı Dindirme Saiki” başlıklı 140. maddesinde²⁵ bu gibi düzenlemeler yer almaktaydı. Ancak ön tasarılar ve tasarılar da yer alan talep üzerine öldürme fiilleri 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda yer almamıştır.

İntihar etmek isteyen kişi tüm hazırlıkları yaptıktan sonra kendini asmak üzereyken onun için üzerinde durduğu sandalyeyi tekmeleyen kişinin eylemi, intihara yardım kapsamında değil kasten öldürme kapsamında değerlendirilmektedir.²⁶ Buna karşılık tüm düzeneği kurarak ipi hazırlayan sandalyenin üzerine çıkmasına yardım eden hatta ipi kişinin boynuna geçiren kişinin fiili, sandalyeyi intihar eden kişinin kendisinin devirdiği senaryoda ölüm neticesi, intihar edenin kendi eylemiyle meydana geldiği için intihara yardım kapsamında kabul edilebilecektir. Müntehirin, kendi hür iradesiyle arabaya binip hâlihazırda intihar etmek isteyen diğer kişinin fiiline katılması yahut yukarıda verdiğimiz örnekte sandalyesini itmek dışında bir şey yapmayan kişinin fiilinden önceki tüm düzeneği müntehirin kurmuş olması hâllerinin, kasten öldürme kapsamında kendi katkısı veya rızası olmayan mağdurun öldürülmesi şeklindeki diğer olaylara nazaran haksızlık içeriği daha az gibi görünmektedir. Bu durumlarda oluşan fiilin aynı nitelikte kabul

²² “İyileşmesi kabil olmayan ve ileri derecede ızdırap verici bir hastalığa tutulmuş bulunan bir kimsenin, şuur ve hareketlerinin serbestisine tam olarak sahip iken yaptığı ısrarlı talepleri üzerine ve **münhasıran hastanın ızdıraplarına son vermek maksadıyla** öldürme fiilini işlediği sabit olan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.”

²³ “İyileşmesi kabil olmayan ve ileri derecede ızdırap verici bir hastalığa tutulmuş bulunan bir kimsenin, şuuruna ve hareketlerinin serbestliğine tam olarak sahip iken yaptığı ısrarlı talepleri üzerine ve **sadece hastanın ızdıraplarına son vermek maksadıyla** öldürme fiilini işlediği sabit olan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.”

²⁴ “İyileşmesi kabil olmayan ve ileri derecede ızdırap verici bir hastalığa tutulmuş bulunan bir kimsenin, şuuruna ve hareketlerinin serbestliğine tam olarak sahip iken yaptığı ısrarlı talepleri üzerine ve **sadece hastanın ızdıraplarına son vermek maksadıyla** öldürme fiilini işlediği sabit olan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.”

²⁵ “İyileşmesi olanağı bulunmayan ve ileri derecede ızdırap verici bir hastalığa tutulmuş olan bir kimsenin, bilincinin ve hareketlerinin serbestliğine tam olarak sahip iken yaptığı ısrarlı talepleri üzerine ve **sadece hastanın ızdıraplarına son vermek maksadıyla** öldürme fiilini işlediği sabit olan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir.” Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/593), Dönem: 22 Yasama, Yılı: 2, <<https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c059/tbmm22059119ss0664.pdf>>, Erişim Tarihi 01.11.2022.

²⁶ Koca, s. 21; Snar, s. 74-75.

edilmesi, hukukumuzda kişinin yaşam hakkı üzerinde tasarruf yetkisinin bulunmamasına dayandırılmaktadır. Bu sebeple ölüm neticesini doğuran hareketi, yalnızca müntehirin gerçekleştirmesi büyük önem taşımaktadır. Ölmek istediğini açıkça belirten ve bu isteğini gerçekleştirmek için yapılması gereken pek çok şeyi yapan kişinin, son aşamada ölüm neticesini doğuran hareketi bir başkası yapmasaydı dahi kendisinin gerçekleştireceği düşünülebilir. Olayımızda aracı B sürmese de A sürebilirdi yahut kendini asmak isteyen kişi kendi sandalyesini devirebilirdi. Ancak bu hareketler üzerinde bir başkası tarafından kurulan hâkimiyet, son anda dahi vazgeçme ihtimali olan kişinin, bu vazgeçme imkânını ortadan kaldıracılabilmektedir. Olayda A'nın son anda "Dur!" diye bağırdığı belirtilmektedir. İntihar etme kararı veren kişinin, kararın alındığı aşamadan bu kararın icrasının tamamlandığı aşamaya kadar her an vazgeçmesi mümkündür. Bu imkâna rağmen vazgeçmeyip kendi ölümünü gerçekleştiren kişinin bu fiili, kasten öldürme suçundan, kendi isteğiyle hayatına son vermekle başkası tarafından hayatına son verdirilmek noktasında ayrılmaktadır. Bu sebeple ölüm neticesini doğuran fiili kimin icra ettiği önem arz etmektedir. Sonuç olarak, kimin hayatta kaldığına göre rastlantısal olarak ceza sorumluluğunun belirlenmesi ve hâlihazırda kendisi de ölmek isteyen kişinin cezalandırılması adaletsiz gibi görünse de bu ayrımın önem arz ettiği kabul edilmelidir. Kişinin daha az cezayı hak ettiği kabul edilse bile, kasten öldürme suçunun olduğu sonucuna ulaşılmalıdır.

B. B'NİN EYLEMİNİN KASTEN ÖLDÜRME SUÇUNU OLUŞTURDUĞUNUN KABULÜ HÂLİNDE, B HAKKINDA OLASI KAST HÜKMÜNÜN UYGULANMA KOŞULLARININ OLUŞUP OLUŞMADIĞI SORUNU

Olayda B'nin kullandığı aracın kapılarının kilitli olmaması ve camlarının açık olması sebebiyle vazgeçmeleri hâllerinin de göz önünde bulundurulduğu, bu sebeple "olursa olsun" şeklinde hareket ettiği, Yargıtay 1. Ceza Dairesi Üyesi karşı oy gerekçesinde "*..ateşli silahla birbirlerine ateş etmesi gibi mutlak ölümle sonuçlanabilecek bir intihar tipini seçmedikleri, aracın nehir sularına sürülmesi eyleminin mutlak suretle ölümle sonuçlanmasının mümkün bulunmadığı.. araç ön kapılarını da açık tutmak suretiyle suda boğulmadan kurtulma ihtimalini de gözeterak sonucu öngörmesine rağmen istemediği, oluşabilecek ölümün olursa olsun mantığıyla hareket ederek fiilini olası kast altında işlediği*" belirtilmiştir.

TCK md. 21/2'ye göre "*kişinin, suçun kanuni tanımındaki unsurların gerçekleşebileceğini öngörmesine rağmen, fiili işlemesi hâlinde olası kast*"

vardır. Olası kastı doğrudan kasttan ayıran temel husus, her ikisinde de suçun maddi unsurlarını öngören failin, doğrudan kastta bunların gerçekleşeceğini muhakkak kabul etmesi; olası kastta ise bunların gerçekleşeceğini muhtemel kabul etmesidir.²⁷

Somut olayda B, arabayı nehre sürmesi sonucu A'nın ölebileceğini öngörüyor olmasına rağmen fiili gerçekleştirdiği için kasten hareket etmektedir. Kastının ise doğrudan kast olduğunu kabul etmek gerekir. Aracın nehre gömülmesi hâlinde kurtulmaları mümkün olsa da oldukça güç bir ihtimaldir. Tabanca ile bir kişiye ateş etme olaylarında da kişinin az da olsa kurtulma ihtimali vardır. Ancak bu ihtimaller hayatın her alanında çok küçük de olsa, bilinen dışında engel sebeplerin bulunma ihtimali seviyesinde kalmaktadır. Bu durum kişinin neticeye yönelik bilgisini ortadan kaldırmaz. B aracı sürmek yerine nehrin kenarına, tam olarak nehre gömülmeden bıraksaydı ve akıntının aracı içeri çekmesi muhtemel olmakla birlikte kesin olmasaydı olası kasttan söz edilebilirdi. Bu durumda ölüm neticesi muhtemel kabul edilebilirdi. Ancak aracı nehre sürme neticesinde yolcu koltuğunda oturan kişinin öleceği, hayatın olağan akışı içinde muhtemel değil muhakkaktır. B'nin bu hareket neticesinde yolcu koltuğundaki kişinin öleceğini öngörmesi ve buna rağmen sürmeye devam etmesi hâlinde doğrudan kastının bulunduğu kabul edilmesi gerekir.

C. B'NİN EYLEMİNİN TASARLAYARAK ÖLDÜRME TEŞKİL EDİP ETMEDİĞİ SORUNU

Olayda kasten öldürme suçunun tasarlayarak işlenip işlenmediğinin tespit edilmesi gerekmektedir.²⁸ Tasarlamadan ne anlaşılması gerektiğine ilişkin, suç işleme kararı üzerinden zaman geçmesi ve failin soğukkanlılıkla hareket etmesi gerektiğini kabul eden soğukkanlılık teorisi ve yine suç işleme kararı üzerinden zaman geçmesi ve failin suçun işlenme şekli, kullanılacak araçlar, işleneceği yer, zaman gibi belirlemeleri yaptığı plan teorisi olmak üzere iki temel teori bulunmaktadır.²⁹ Her iki teori de suç işleme kararı ile suçun icrasına başlanması arasında bir zaman geçmesi gerektiğini kabul

²⁷ Ali Emrah Bozbayındır, *Türk ve Mukayeseli Ceza Hukukunda Olası Kast Kavramı ve Sınırları*, Adalet Yayınları, Ankara, 2018, s. 123; Özgenç, s. 244.

²⁸ Burada tasarlayarak öldürme suçunun (TCK md. 82) oluşacağı yönünde bkz. Hakeri/ Yağmur/ Akkaya/ Ünal/ Sarı/ Erdem/ Durmuş/ Buluş, s. 37.

²⁹ Berrin Akbulut, "Kasten Öldürme Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m. 82)", *Adalet Dergisi*, 147(65), 2020, s. 110-111.

ederken ikinci unsur açısından soğukkanlılığı mı yoksa plan kurmayı mı esas aldıkları noktasında ayrılmaktadır. Yargıtay bu iki teoriyi karma bir şekilde uygulayarak hem suç işleme kararından itibaren geçen süre içerisinde kişinin sükûnete ulaşması hem de bu ruh hâli içerisinde planını kurarak soğukkanlılıkla icra etmesi gerektiğini ifade etmektedir.³⁰ Tasarlama fail, mağdurun kendini savunma imkânını ortadan kaldırmaktadır. Ayrıca tasarlama ile fiilin icrasının gerçekleşmesi ihtimali, tasarlama olmaksızın fiilin icrasının gerçekleşmesi ihtimaline göre daha fazla yükselmektedir. Kasten öldürmenin bu işleniş şeklindeki özellikleri sebebiyle fiilin haksızlık içeriği artmakta ve daha fazla cezaya layık olduğu kabul edilmektedir.³¹ Her ne kadar kişinin yaşam hakkı üzerinde tasarruf yetkisinin bulunmadığı gerekçesiyle kendisinin öldürülmesi yönündeki rızasının, kasten öldürme suçunun oluşması

³⁰ “tasarlama; ani kast türünün dışında kalmakta, düşünce kastına girmektedir. Tasarlamanın hukuki niteliği öğretide tartışmalı olmakla birlikte, istikrar kazanmış Yargıtay uygulamalarına göre, tasarlama bahsedilebilmesi için;

1- Failin bir kimsenin hayat hakkı veya vücut bütünlüğüne karşı eylemde bulunmaya sebatla ve şartsız olarak karar vermesi,

2- Failin düşünüp planladığı suçu işlemeyen önce makul bir süre geçmesine ve ulaştığı ruhi sükûnete rağmen bu karardan vazgeçmeyip sebat ve ısrarla fiilini icraya başlaması,

3- Failin gerçekleştirilmeyi planladığı fiili, belirlenmiş bir kurgu dâhilinde icra etmesi gerekmektedir.

Tasarlama halinde fail, anında karar verip fiili işlememekte, suç işleme kararı ile fiilin icrası arasında sükûnetle düşünemeye yetecek kadar süre geçmektedir. Fail bu süre içerisinde suçu işleyip işlememe konusunda düşünmekte ve ancak suçu işlemekten vazgeçmemektedir. Failin suçu işlemekten vazgeçmesi ve fakat bir başka nedenle veya bir başka ani kararlar eylemi gerçekleştirilmesinde tasarlama söz edilemez. Suç işleme kararının hangi seviyedeki fiil için ve ne zaman alındığı ile eylemin şarta bağlı olmayan bu kararlılıktan ne kadar zaman geçtikten sonra işlendiği mevcut delillerle ispatlanmalı, suç kararıyla eylem arasında geçen zaman dilimi içerisinde ruhi sükûnete ulaşıp ulaşılamayacağı değerlendirme konusu yapılmalıdır.”

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, 23.09.2014 tarihli ve 2014/423 E., 2014/390 K. sayılı kararı;

“Suçun tasarlanarak işlendiğinin kabulü için; sanığın eylemi gerçekleştirmeye olay tarihinden önce karar vermesi, kararında sebat ve ısrar göstermesi, karar ile icra arasında makul bir süre geçmesinin gerektiği, sanığın maktulü öldürmeye ne zaman karar verdiği, bu kararda ne kadar zamanla sebat ve ısrar gösterdiği kesin delillerle ortaya konulmadığı halde, sanık ile maktul arasındaki olaydan önceki ilişkiler, olayın gelişimini ve nedenlerini ortaya koyan diğer delillere nazaran, oluşturma uygun düşmeyen gizli tanık beyanlarına dayanılarak, sanık hakkında tasarlayarak öldürme suçundan hüküm kurulması suretiyle fazla ceza tayini”,

Yargıtay 1. C.D. 2017/442 E., 2018/3057 K., 27.06.2018, <www.lexpera-com-tr>, Erişim Tarihi 27.12.2022.

³¹ Tasarlamanın, kastın yoğunlaşmış hâli olduğu görüşü için bkz. Özbek/ Doğan/ Bacaksız, s. 120.

hususunda bir etkisinin bulunmadığı kabul ediliyorsa da tasarlayarak öldürme şeklindeki nitelikli unsur açısından, mağdurun plana dahil olması veya plana rıza göstermesi hâlinde bu unsurun oluşmadığının kabulü gerekir. Zira bu durumda yapılmış olan plan, mağdurun kendini savunma imkânını ortadan kaldırmak veya kasten öldürme suçunun icrasını plansız olarak yapılan icraya göre daha olası hâle getirmek gibi işlevler taşımamaktadır. Bu sebeple olayda kasten öldürme suçunun nitelikli unsuru olan tasarlama bulunmamaktadır. Olayda B, kasten öldürme suçunun tanımına uygun olarak hareket ettiğini, arabayı nehre sürmesi sonucu A'nın ölebileceğini biliyor olmasına rağmen fiili gerçekleştirdiği için kasten hareket etmektedir. Kastının ise doğrudan kast olduğunu kabul etmek gerekir. Adli tıp raporlarına göre fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğini haizdir. Kişinin kasten öldürme suçundan (TCK md. 81/1) sorumlu olduğu kabul edilerek 15 yaşında olması sebebiyle cezasından indirim yapılması gerekir (TCK md. 31/3).

D. HAYATTA KALAN KİŞİNİN A OLMASI DURUMUNDA FARKLI BİR SONUCA ULAŞILIP ULAŞILMAYACAĞI SORUNU

Beraber intihar etmeye karar veren iki kişinin, intihar etme yöntemi olarak bir otomobili kullanmaya karar vermesi ve bu aracın aralarından bir kişi tarafından sürülmesi şeklinde gerçekleşen olayda, ölüm neticesini doğuran fiili kimin gerçekleştirdiği rastlantısal olarak değişmiştir. Hayatta kalan kişinin rastlantısal olarak aracı kullanan kişi değil, yolcu koltuğunda olan kişi olması hâlinde farklı bir sonuca ulaşılabilecektir. Yukarıdaki incelemede görüldüğü üzere, aracı kullanan kişinin hayatta kaldığı durumda kasten öldürmeden sorumlu olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ancak aracı kullanan kişi hayatını kaybetseydi, ölüm neticesini doğuran fiili kendisi icra ettiği için “intihar” sonucu hayatını kaybettiği kabul edilecekti. Bu sebeple hayatta kalan, ön yolcu koltuğunda oturan kişi, kasten öldürme suçundan sorumlu olmayacaktı. Bu durumda TCK md. 84'te yer alan suçun oluşup oluşmayacağını incelemesi gerekmektedir.

Yargıtay'ın önüne gelen bir olayda³² birlikte intihar etmeye karar veren

³² “*olaydan yaklaşık bir ay önce orada bir ev tutarak birlikte yaşamaya ve aynı zamanda cinsel yönden de birlikte olmaya başladıkları, bu arada Z. 'nin ameliyatla erkek olmak istediği ve bunun için çaba harcadığı, daha sonra Z. 'nin bunu başaramaması üzerine artık yaşamının anlamsız olduğu yönünde değerlendirmede bulunarak önceden konuştukları birlikte intihar etme fikrini hayata geçirmeye karar verdikleri, Z. 'nin İstanbul'a gidip babasının olduğunu söylediği bir tabanca ile döndüğü, olay günü iki adet intihar mektubu yazıp birlikte kahvaltı yaptıktan sonra, tabanca ile intihar etmek üzere yanyana oturdukları, evvela kimin önce intihar edeceği konusunda konuştukları, ikisinin de bir diğerinden önce intihar etmek*

iki kişiden Z'nin sağladığı silahla kimin önce intihar edeceği üzerine konuşup ikisinin de diğerinden önce intihar etmek istediği, sonunda ilk olarak Z'nin tabancayı alıp kafasına dayayarak tetiğe bastığı, daha sonra E'nin silahı kafasına dayayıp tetiğe basmasına rağmen merminin sıkışması sebebiyle tabanca ateşlenememiştir. Yargıtay 1. Ceza Dairesi bu olayda “*sanığın kararının münhasıran kendi intiharına ilişkin olması ve bunun dışında maktulün intiharına yönelik herhangi bir söz veya hareketinin bulunmaması ve hatta intihar anında sanık ve maktulden her birinin bir diğerinin intiharını istemek bir yana öncelikle kendisinin intihar etmek istediğinin açıkça anlaşılması*” tarafların öldürmeyi değil ölmeyi istediği gerekçesiyle beraat kararı verilmesi gerektiği yönünde karar vermiştir. Bu olay ile inceleme konusu olay kıyaslandığında, intihar etmek için seçilen yöntem açısından ayrıldıkları görülmektedir. Öncelikle tabancayla intihar edilen durumlarda herkes kendi ölüm neticesini doğuran hareketi bizzat ve ayrı ayrı gerçekleştirmektedir. Somut olayda ise aynı anda iki kişinin ölüm neticesini doğuran hareket, bu kişilerden yalnızca biri tarafından gerçekleştirilmektedir. Ancak inceleme konusu olayda hayatta kalanın A olması durumunda, arabayı sürerek fiili icra eden kişi olmadığı için A'nın fiili ile örnek karardaki E'nin fiili benzerlik göstermektedir. Her iki kararda da intihar etmede kullanılan aracı sağlayan kişi hayatını kaybetmiş ve intihar etme kararı birlikte verilmiştir. Ancak örnek kararda E'nin hareketinin mahiyeti yeterince analiz edilmeden ceza sorumluluğunun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İntihara yönlendirme suçunun seçimlik hareketlerinden herhangi birinin oluşup oluşmadığı ve intihar eden kişinin yanında yer almanın başlı başına yardım teşkil edip etmediği ayrıntılı olarak incelenmelidir.

Seçimlik hareketli suç olarak düzenlenmiş olan TCK md. 84, tipte yer alan hareketlerden birinin veya birkaçının icrasıyla işlenebilecektir. Madde metninde yer alan “*herhangi bir şekilde yardım*” etme ifadesinden, maddede

istediği, daha sonra Z'nin baskın çıkması üzerine, öncelikle Z'nin tabancayı alıp kafasına dayayarak tetiğe basmak suretiyle intihar edip öldüğü, ardından E. D. de tabancayı aldığı, kafasına dayadığı ve tetiğe bastığı ancak merminin sıkışması üzerine silahın ateş almadığı, bir kaç kez denemesine rağmen silahı ateşlemeyi başaramadığı, (...) Her ne kadar; maktulün intihar etme kararı üzerinde sanığın kendisine ait intihar etme kararının etkili olduğu ve onun kararını takviye ettiği söylenebilirse de, sanığın kararının münhasıran kendi intiharına ilişkin olması ve bunun dışında maktulün intiharına yönelik herhangi bir söz veya hareketinin bulunmaması ve hatta intihar anında sanık ve maktulden her birinin bir diğerinin intiharını istemek bir yana öncelikle kendisinin intihar etmek istediğinin açıkça anlaşılması karşısında, sanığın intihara yönlendirme suçundan beraati yerine mahkumiyetine karar verilmiş olması,” Yargıtay 1. C.D. 2010/6485 E.,2013/3121 K.,11.04.2013, <www-lexpera-com-tr>, Erişim Tarihi 29.10.2022.

manevi yardım şekilleri sayıldığı için diğer maddî yardımlar anlaşılmaktadır. Ancak sayılanlar dışındaki manevî yardımların da yardım etme kapsamında kabul edilmesi gerektiği belirtilmektedir.³³ Böylece yalnızca azmettirmek, teşvik etmek ve kararı kuvvetlendirme gibi manevi yardımla değil herhangi bir yardım etme hareketi ile bu suçun işlenmesi mümkün olacaktır. İntihar etme fikri olmayan kişinin, intihara yönelik iradesinin oluşmasını sağlayacak hareketler yapılmasıyla kişinin intihara azmettirilmesi suretiyle bu suçun işlenmesi söz konusu olacaktır. Hâlihazırda intihar etmeyi düşünen kişinin, bu düşüncesini gerçekleştirme için yapılan telkin ve onaylamalar teşvik kapsamında kabul edilir. Teşvik etme fiilinin kural olarak ancak aktif hareketlerle gerçekleştirilebileceği kabul edilmektedir.³⁴ İntihar etme kararını vermiş kişinin, bu kararını icraya dökmesi konusunda yapılan telkinler kararı kuvvetlendirme kapsamındadır. Ölüm neticesini doğrudan meydana getirmemekle birlikte kolaylaştıran hareketler ise diğer yardım türlerini teşkil etmektedir. Genelde maddi nitelikte yardımlar anlaşılacakla birlikte maddede belirtilmeyen manevi yardımlar da bu kapsamda kabul edilmektedir.³⁵

A, B'yi azmettirmiş, teşvik etmiş, B'nin intihar kararını kuvvetlendirmiş veya intiharına yardım etmiş ve hayatta kalmışsa bu durumda TCK md. 84/2'de yer alan suçtan sorumlu olacaktır. Birlikte intihar etmeye karar veren kişilerden birinin hayatta kalması hâlinde hayatta kalanın, intihar fiiline katkısı tespit edilerek- örneğin kararı ilk defa ortaya atan olup olmadığı gibi- sorumluluğu belirlenecektir.³⁶ Ancak olayda bu durumların gerçekleştiğine dair bilgi bulunmamaktadır. Somut olayda birlikte intihar etmeye karar verildiği belirtilmekle beraber bu fikrin ilk kimden geldiğine ilişkin bir bilgi yer almamaktadır. Bu durumda A'nın B'yi azmettirdiğinden söz edilemeyecektir. Maddi veya manevi anlamda bir yardımda bulunulduğuna ilişkin bir bilgi de yer almamaktadır. Burada hâlihazırda intihar etmeye karar vermiş birinin kararına katılmanın da intihara yönlendirme fiillerinden birini teşkil edip etmediği sorusu gündeme gelmektedir.

İhmal suretiyle intihara yardımın mümkün olması için kişinin garantörlük durumunun bulunması gerektiği, yani intiharı önleme yükümlülüğünün

³³ Sınar., s. 68

³⁴ Sınar, s. 70.

³⁵ Koca, s. 28; Özen, s. 39.

³⁶ Özen, s. 47.

bulunması gerektiği kabul edilmektedir.³⁷ Ancak bu hâlde dahi kanunda açıkça düzenlenmediği durumda suçların ihmal suretiyle işlenemeyeceği, bu suçta da böyle bir düzenleme bulunmadığından suçun ihmalen işlenmesinin mümkün olmadığı yönünde görüşler bulunmaktadır.³⁸ Madde gerekçesinde intiharı önleme yükümlülüğünün bulunduğu durumlarda intihara yardımın, ihmali hareketlerle de yapılabileceği belirtilmektedir.³⁹ TCK md. 84/1’de yer verilen “herhangi bir şekilde yardım” ibaresinin, icrai hareketle gerçekleştirilen fiilin ihmali surette işlenmesini de kapsadığı değerlendirildiğinde, intiharı önleme yükümlülüğünün bulunması hâlinde bu suçun oluşacağı kabul edilmelidir. Olayda A’nın teminat yükümlülüğü bulunmamaktadır. Diğer yandan intihar eden kişinin fiiline katılmanın tek başına yardım olarak değerlendirilip değerlendirilmeyeceği incelenmelidir. Ölümün genel olarak korkutucu olarak görülmesi sebebiyle intihar eden kişinin yanında yer almak, tek başına bu kişiye cesaret verici bir hareket olabilir. Bu kişinin yanında yer almanın, son anda korkup vazgeçecek olan kişinin tek başına başa çıkamayacağı düşünceleri savuşturmasına ve düşünmeden hayatına son vermesine yardımcı olması da mümkündür. Ancak hâlihazırda intihar etmeye karar vermiş kişinin yanında yer alarak birlikte intihar etmek, bu kişiyi durdurmaya çalışmamak tek başına yardım olarak kabul edilmemelidir. Olay özelinde intihar etmeyi düşünen kişinin tek başına bunu yapmaktan korktuğunu belirtmesi ve bunun üzerine diğerinin beraber intihar etmeyi teklif etmesi gibi durumlarda, bu hareketi kararını kuvvetlendirme yahut diğer manevi yardım fiilleri altında kabul etmek gerekebilecektir. Ancak somut olayda B’nin intihar etmeye karar vermesi üzerinde A’nın herhangi bir etkisinin bulunduğu dair bilgi yer almamaktadır. Bu sebeple hayatta kalanın A olması durumunda A’nın, B’nin ölümünden dolayı herhangi bir cezai sorumluluğu bulunmayacaktı.

³⁷ Koca, s. 33; Özen, s. 41; Özgenç, s. 325; Sınar, s. 76; intiharı önlemenin hukuki yükümlülük olduğu durumda intihara göz yumulmasının, TCK m. 83 ve 84 açısından ihmali hareket ortak unsur iken, mağdurun rızası tipik hareket yönünden TCK m. 84’ü farklılaştırdığı için TCK m. 84/1’den sorumluluk oluşacağı görüşü için bkz. Tulay, s. 822-823..

³⁸ Özbek/ Doğan / Bacaksız, s. 178; Tezcan/ Erdem/ Önok, s. 213.

³⁹ “Başlı başına cezalandırılabilir bir fiil olarak intihara yardım, esas itibarıyla icrai davranışla gerçekleştirilebilir. Ancak, intiharı önleme konusunda hukuki yükümlülük altında bulunan kişinin, bir intihar olgusuyla karşı karşıya olmasına rağmen, bu intihar girişimini engellememesi, bu girişim karşısında kayıtsız davranması; intihara ihmali davranışla yardım olarak nitelendirilmek gerekir. Ancak, bunun için, kişinin intiharı önleme konusunda hukuki bir yükümlülüğünün olması gerekir.”

E. HEM A HEM B’NİN ARAÇTAN SAĞ KURTULMASI DURUMUNDA FARKLI BİR SONUCA ULAŞILIP ULAŞILMAYACAĞI SORUNU

Olayda gerçekleşebilecek diğer bir olasılık ise her ikisinin de araçtan kurtulması durumudur. İnceleme konusu olayda ise, B’nin kullandığı araç ile suya daldıktan sonra hem A hem B’nin araçtan sağ kurtulması hâlinde B açısından kasten öldürme suçunun icra hareketlerinin başladığı, B’nin teşebbüs aşamasında kalmış kasten öldürmeden sorumlu olduğu kabul edilmelidir. Diğer yandan A açısından bir önceki sorunda belirtildiği üzere, yalnızca beraber intihara karar verilmesi ve A’nın arabada yer alması, tek başına ceza sorumluluğunu gerektirmemektedir. Ancak A’nın, B’nin kararını kuvvetlendirdiği yahut başka türlü bir yardımda bulunduğu tespit edilirse bu aşamada ceza sorumluluğunun tespiti için TCK md. 84’ün birinci ve ikinci fıkrasındaki fiiller arasındaki ilişkinin ortaya konulması ve bu suçların ne zaman tamamlandığının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu hâlde kişinin de TCK md. 84’ten sorumlu olup olmayacağı hususunda Yargıtay, M’nin intihar etme fikrini ilk ortaya attığı, bunu onaylayan K’nin ise M’nin istediği ilaçları getirdiği, ilaçları içtikten bir gün sonra hastaneye giderek kurtuldukları olayda, yaşı daha büyük olan ve intihar fikrini ilk ortaya atan M’nin eyleminin intihara yönlendirme suçunu oluşturduğunu kabul etmiştir.⁴⁰ Kanımızca, K’nin işlediği fiilin anlam ve sonuçlarını algılama yeteneğinin gelişmemiş olduğu veya ortadan kaldırıldığı tespit edilmediği sürece, K’nin ilaçları getirmesi de intihara yardım etme kapsamında kabul edilmelidir. M ve K’nin birbirlerini karşılıklı olarak intihara yönlendirdiği kabul edilmelidir. Dolayısıyla Yargıtay suçun tamamlanması için intihar girişimi yeterli kabul etmektedir.

⁴⁰ “Evlü ve iki çocuk babası olan 31 yaşındaki sanık Bilal ile 16 yaşındaki mağdur Kader’in arkadaşlık yapmasını ailelerinin onaylamaması üzerine, Bilal’in 11.03.2010 tarihinde Kader’in telefonuna mesaj çekerek “benimle her şeye var mısın” dediği, Kader’in de “evet” şeklinde cevap vermesi üzerine, bu kez de mağdureden öldürecek bir ilaç getirmesini istediği, 12.03.2010 tarihinde Kader’in evden 4 kutu ilaç alarak okul çıkışı Bilal ile buluştuğu, birlikte Mersin’den Erdemli’ye gittikleri, burada bir pansiyonda kaldıkları, 14.03.2010 tarihinde Bilal’in Kader’e ilaçları getirip getirmediğini sorduğu, Kader’in de getirdiğini söylemesi üzerine ilaçları paylaştıkları, önce Kader’in içmeye başladığı, Bilal’in de ilaçları içtiği, bir süre sonra hastaneye gittikleri ve tedavi sonucu yaşama döndürüldükleri olayda, intihar etmeyi sanık Bilal’in teklif ettiği ve intihar etmekte kullanılan ilaçları sanığın isteği üzerine mağdurenin temin ederek getirdiği anlaşılmalı, sanığın eylemine uyan intihara yönlendirme suçundan cezalandırılması gerektiği düşünülmeksizin, yazılı şekilde beraatine karar verilmesi,(...)”, Yargıtay 1. C.D. 2013/4118 E., 2013/7481 K., 04.12.2013, <www.lexpera-com-tr>, Erişim Tarihi 3.11.2022.

Bu suç tipi ile ilgili bir başka tartışma konusu da TCK md. 84/1'e teşebbüsün mümkün olup olmadığıdır. Doktrinde bir görüşe göre, TCK md. 84/1'de yer alan suçun soyut tehlike suçu olduğu ve teşebbüsün kural olarak mümkün olmadığı; intihar girişiminde bulunulması hâlinde kişi ölmes dahi TCK md. 84/2'nin tamamlanmış hâlinin oluşacağı kabul edilmektedir.⁴¹ Diğer görüşe göre ise TCK md. 84/2'de yer alan nitelikli hâl için intihar girişiminde bulunanın ölmesi, objektif cezalandırılabilme şartını teşkil eder.⁴² Failin intihara yönlendirme kastıyla icra ettiği hareketler sonucu, kişide hiçbir etki oluşmazsa elverişsiz teşebbüs söz konusu olacak ve fail sorumlu olmayacaktır; kişi intihar eder ancak ölmezse TCK md. 84/1; ölürsa TCK md. 84/2 oluşacaktır.⁴³ Bir diğer görüş ise TCK md. 84/2'nin, bir soyut tehlike suçu olan intihara yönlendirme suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hâli olduğunu ve teşebbüsün mümkün olduğunu kabul etmektedir. Daha ağır netice olan mağdurun ölmesi olası kastıyla hareket eden failin, kasten intihara yönlendirme hareketlerini icra etmesi sonucu 84/2'deki ölüm neticesi gerçekleşmemişse TCK md. 84/2'ye teşebbüsten sorumlu tutulacaktır.⁴⁴

Kanımızca TCK md. 84'ün birinci fıkrasında yer alan suç bir somut tehlike suçu olup, yönlendirici nitelikteki hareketler neticesinde kişinin intihara teşebbüs etmesi somut tehlikedir. Diğer yandan intihar sonucu hayatını kaybettiği takdirde suçun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hâli olan ikinci fıkra gerçekleşmiş olacaktır. Madde gerekçesinde de ölümün meydana gelmesinin neticesi sebebiyle ağırlaşmış hâl olduğu belirtilmiştir.⁴⁵ Olayda A'nın, B'nin kararını kuvvetlendirdiği yahut başka türlü bir yardımda bulunduğu tespit edilirse, her iki kişinin de intihar girişiminde bulunmasına rağmen hayatını kaybetmemesi durumunda A'nın, TCK md. 84/1'de yer alan suçun tamamlanmış hâlinde sorumlu olacağını kabul etmek gerekmektedir.

⁴¹ Özbek/ Doğan/ Bacaksız, s. 178-181; benzer yönde birinci fıkradaki suçun soyut tehlike suçu olduğu ve teşebbüsün kural olarak mümkün olmadığını kabul etmekle birlikte ikinci fıkranın ancak müntehirin ölmesi hâlinde uygulanacağı görüşü için bkz. Koca, s. 36-37; Özen, s. 50; Sinar, s. 76.

⁴² Özgenç, s. 326; Tezcan/ Erdem/ Önok, s. 214.

⁴³ Tezcan/ Erdem/ Önok, s. 214

⁴⁴ Koca, s. 36-37.

⁴⁵ “Maddenin ikinci fıkrasında, intihara teşvik veya yardım suçunun neticesi sebebiyle ağırlaşmış hâli düzenlenmiştir. İntihara teşvik veya yardımın cezalandırılabilmesi için, kişinin intihar etmesi şart değildir. Teşvik veya yardım sonucunda intiharın gerçekleşmesi durumunda, söz konusu fıkraya göre cezanın artırılması gerekmektedir.”

SONUÇ

Bir arabaya binip bu aracı nehre sürmek suretiyle birlikte intihar etmeye karar veren iki kişiden (A ve B), yalnızca aracı kullanan kişi olan B'nin hayatta kalması ve A'nın ölmesi şeklinde gerçekleşen Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına konu olayda, hayatta kalan B'nin eyleminin kasten öldürme suçunu mu yoksa intihara yönlendirme suçunu mu oluşturduğu incelenmiştir. Doktrinde ikili ölüm veya karşılıklı intihar olarak isimlendirilen bu hâllerde, hayatta kalan kişinin fiilinin TCK md. 84 kapsamında intihara azmettirme, maddi veya manevi yardım etme teşkil edip etmediğinin incelenmesi gerekir.⁴⁶ Fiilin intihara yönlendirme kapsamında kaldığı sonucuna ulaşabilmek için ölen kişinin intihar sonucu hayatını kaybetmiş olması yani ölüm neticesini doğuran hareketi bizzat gerçekleştirmiş olması gerekir.⁴⁷ İntihar etme kararı veren kişinin, kararın alındığı aşamadan bu kararın icrasının tamamlandığı aşamaya kadar her an vazgeçmesi mümkündür. Bu imkâna rağmen vazgeçmeyip kendi ölümünü gerçekleştiren kişinin bu fiili, kasten öldürme suçundan, kendi isteğiyle hayatına son vermekle başkası tarafından hayatına son verdirilmek noktasında ayrılmaktadır. Fiilin haksızlık içeriğinin azaldığı kabul edilse bile, kasten öldürme suçunun olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından incelenen temel husus suçun olası kastla işlenip işlenmediğidir. Olayda B'nin kullandığı aracın kapılarının kilitli olmaması ve camlarının açık olması sebebiyle vazgeçmeleri hâllerinin de göz önünde bulundurulduğu, bu sebeple “olursa olsun” şeklinde hareket ettiği gerekçesiyle olası kastının bulunduğu, özel daire üyesi tarafından belirtilmiştir. Ancak olayda B'nin, arabayı nehre sürmesi sonucu A'nın ölebileceğini öngörüyor olmasına rağmen fiili gerçekleştirdiği için doğrudan kastla hareket ettiği kabul edilmesi gerekmektedir. Zira aracı nehre sürme neticesinde yolcu koltuğunda oturan kişinin öleceği, hayatın olağan akışı içinde muhtemel değil muhakkaktır. B'nin bu hareket neticesinde yolcu koltuğundaki kişinin öleceğini öngörmesi ve buna rağmen sürmeye devam etmesi hâlinde doğrudan kastı bulunmaktadır. Tasarlayarak öldürme şeklindeki nitelikli unsur açısından ise mağdurun plana dahil olması veya plana rıza göstermesi sebebiyle mağdurun kendini savunma imkânını ortadan kaldırmak veya kasten öldürme suçunun icrasını plansız olarak yapılan icraya göre daha olası hâle getirmek gibi işlev bulunmadığından olayda tasarlama unsurunun bulunmadığı kabul edilmiştir.

⁴⁶ Öntan, s. 860; Özen, s. 32-67; Tulay, s. 822.

⁴⁷ Artuk/ Yenidünya, s. 299.

Hayatta kalan kişinin A olması durumunda, A, B'yi azmettirmiş, teşvik etmiş, B'nin intihar kararını kuvvetlendirmiş veya intiharına yardım etmiş ve hayatta kalmışsa bu durumda TCK md. 84/2'de yer alan suçtan sorumlu olacaktır. Ancak olayda bu durumların gerçekleştiğine dair bilgi bulunmamaktadır. Somut olayda birlikte intihar etmeye karar verildiği belirtilmekle beraber bu fikrin ilk kimden geldiğine ilişkin bir bilgi yer almamaktadır. Bu durumda A'nın B'yi azmettirdiğinden söz edilemeyecektir. Maddi veya manevi anlamda bir yardımda bulunulduğuna ilişkin bir bilgi de yer almamaktadır. Burada hâlihazırda intihar etmeye karar vermiş birinin kararına katılmanın da intihara yönlendirme fiillerinden birini teşkil edip etmediği sorusu gündeme gelmektedir. İntihar etmeye karar vermiş kişinin yanında yer alarak birlikte intihar etmek, bu kişiyi durdurmaya çalışmamak tek başına yardım olarak kabul edilmemelidir. Olay özelinde intihar etmeyi düşünen kişinin tek başına bunu yapmaktan korktuğunu belirtmesi ve bunun üzerine diğerinin beraber intihar etmeyi teklif etmesi gibi durumlarda, bu hareketi kararını kuvvetlendirme yahut diğer manevi yardım fiilleri altında kabul etmek gerekebilecektir. Ancak somut olayda B'nin intihar etme fiiline A'nın katılmasının herhangi bir etkisinin bulunduğu dair bilgi yer almadığı için A'nın, B'nin ölümünden dolayı intihara yönlendirme suçu açısından herhangi bir cezai sorumluluğu bulunmamaktadır.

A ve B'nin araçtan sağ kurtulması durumunda, B açısından kasten öldürme suçunun icra hareketlerinin başladığı, B'nin teşebbüs aşamasında kalmış kasten öldürmeden sorumlu olacağı tespit edilmiştir. Diğer yandan A açısından, yalnızca beraber intihara karar verilmesi ve A'nın arabada yer alması, tek başına ceza sorumluluğunu gerektirmemektedir. Ancak A'nın, B'nin kararını kuvvetlendirdiği yahut başka türlü bir yardımda bulunduğu tespit edilirse, A'nın, TCK md. 84/1'de yer alan suçun tamamlanmış hâlden sorumlu olacağı kabul edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akbulut B, “Kasten Öldürme Suçunun Nitelikli Halleri (TCK m. 82)”, *Adalet Dergisi*, 147(65), 2020, s. 99-165.
- Alan Akcan E, “Ötanazi”. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 71 (1), 2013, s. 3-26.
- Artuk M E/ Gökçen A/ Yenidünya A C, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 13. Baskı, *Adalet Yayınları*, Ankara, 2013.
- Artuk M E/ Yenidünya A C, “Ötanazi”, Prof. Dr. Turhan Tufan Yüce’ye Armağan, *Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını*, 2001, s. 297-319.
- Bozbayındır A E, *Türk ve Mukayeseli Ceza Hukukunda Olası Kast Kavramı ve Sınırları*, *Adalet Yayınları*, Ankara, 2018.
- Demirörs Ö/ Hızal S A, “Türk Ceza Hukuku Açısından Ötanazi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 65(4), 2016, s. 1481-1516.
- Ersoy U, “İntihara Yönlendirme Suçu”, *TBB Dergisi*, Sayı 136, 2018, s. 75-140.
- Hakeri H/ Yağmur F/ Akkaya H/ Ünal E/ Sarı S/ Erdem F/ Durmuş B/ Buluç U, “İkili İntihar Girişimi Durumunda Birinin Hayatta Kaldığı Olgularda Yasal Süreç”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 9(100), 2014, s. 35-38.
- Keleş C, *Türk Ceza Hukukunda İntihara Yönlendirme Suçu*, *Adalet Yayınevi*, Ankara, 2022.
- Koca M, “İntihara Yönlendirme Suçu (TCK m. 84)”, *Ceza Hukuku Dergisi*, 5(12), 2010, s. 19-40.
- Koca M/ Üzülmez İ, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 7. Baskı, *Seçkin Yayınevi*, Ankara, 2020.
- Dönmezer S/ Sahir E, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku*, C. II, 14. Bası, *DER Yayınları*, İstanbul, 2019.
- Öntan Y, “İntihara Yönlendirme Suçları”, Prof. Dr. Nevzat Toroslu’ya Armağan, C. 2, 2015, s. 845-898.
- Özbek V Ö/ Doğan K/ Bacaksız P, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 16. Baskı, *Seçkin Yayıncılık*, Ankara, 2021.

- Özgenç İ, “*İhmali Suç Teorisi*”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25 (4), 2021, s. 303-378.
- Özen M, “İntihara Yönlendirme Suçu”, Ceza Hukuku Dergisi, 6(16), 2011, s. 32-67.
- Sınar H, *İntihara Yönlendirme (Özel Ceza Hukuku Cilt II Kişilere Karşı Suçlar)*, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017.
- Tezcan D/ Erdem M R/ Önok R M, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 19. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2021.
- Tulay M E, “Türk Ceza Hukukunda İntihara Yönlendirme Suçu”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 26 (2) , 2020, s. 814-837.
- Yaşar Y/ Turan I, “Alman, Avusturya ve İsviçre Yüksek Mahkeme Kararları Çerçevesinde Talep Üzerine Öldürme Suçu ile Ötanazi İlişkisi”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 19 (1), 2013, s. 39-72.